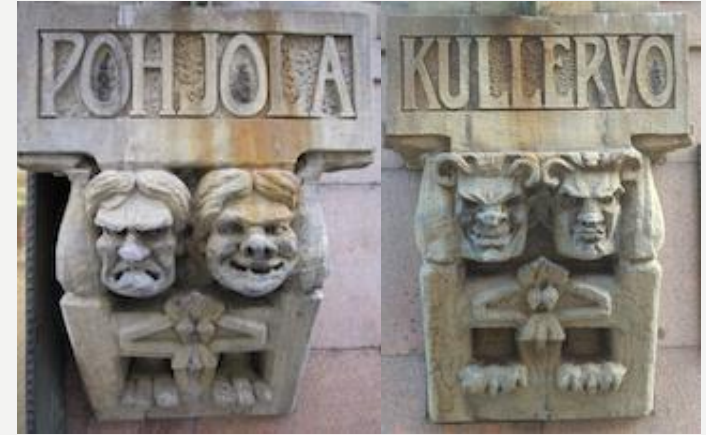


**KÄPYLÄN
KALEVALA-
AIHEISET
KADUNNIMET**

MIKKO-OLAVI SEPPÄLÄ 28.2.2021

KALEVALA-NIMET KÄYTTÖÖN

- *Kalevala* julkaistiin 1835/1849
- Kalevala-taide 1850-luvulta alkaen: kuvataide, kirjallisuus, musiikki
- > kukoistus 1890-luvulla: Jean Sibelius, Axel Gallén, J. H. Erkkö, Juhani Aho, Eino Leino...
- Kalevala-nimet: laivat, hevoset, rakennukset...
- Kalevala-nimet: firmat, tuotteet:
- > esim. vakuutusyhtiöt Kaleva 1874, Pohjola 1891, Kullervo 1895 ja Sampo 1909
- > esim. rakennusliike Lemminkäinen 1910
- > esim. Kaleva-viini (1892), Sampo-savukkeet (1897)



KALEVALA-NIMET ETUNIMIKSI

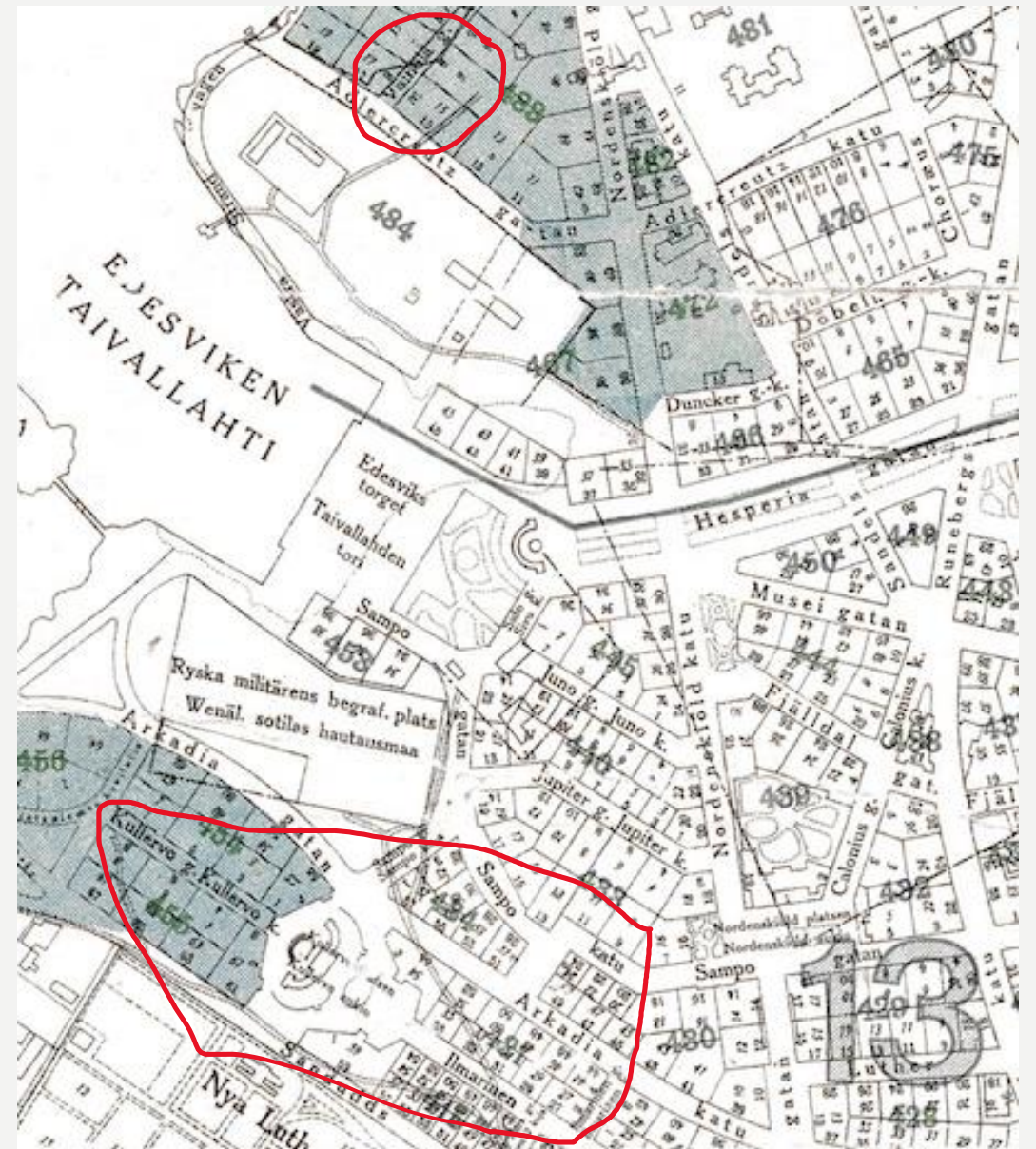
- 1870-luvulla etuniminä jo Aino, Väinö, Ilmari... (esim. Aino Ackté, Väinö Sola, Ilmari Krohn)
- **Kalevala-nimien ilmestymisen almanakkaan:**
 - > 1890 Aino
 - > 1908: Ilmari, Jouko, Kalervo, Kaleva, Kauko, Keijo, Kullervo, Kyllikki, Lemmitty, Marjatta, Mielikki, Osmo, Tapio, Tellervo, Tuulikki, Unto, Urho, Vellamo, Väinö,
 - > 1909: Ahti
 - > 1929: Nyyrikki, Panu, Sampo, Sampsu, Sinikka, Talvikki, Tiera, Touko, Ylermi

KALEVALA-NIMET VIRALLISIKSI PAIKANNIMIKSI

- Ennen Helsinkiä jo suomenkielisissä kaupungeissa
=> esim. Viipuri: 1894 Ainonkatu, Kalevankatu, Kullervonkatu, Pellervonkatu ja Samponkatu
& 1913 Ilmarinkatu, Kyllikinkatu, Mielikinkatu, Vellamonkatu ja Väinönkatu
- Nimeäminen Helsingissä: kaavoituksen yhteydessä maistraatin asemakaavaosastolla; rahatoimikamari (kaupunginhallitus) ja kaupunginvaltuusto päättivät
- Paineita Helsingin kadunnimistön ”suomalaistamiseksi”: 1909 virallinen suomenkielinen nimistö, 1920 suomenkielisen nimistön tarkastuskomitea (E.A. Tunkelo), suuri nimistöntarkistus 1925–1928: ”väännöksistä käännöksiä”, korvattiin mm. venäläis- ja ruotsalaisnimiä suomalaisilla
- Suomen itsenäistymisen jälkeen 1920-luvulla Kalevala-nimien buumi: mm. Käpylä!

KALEVALA-NIMIÄ HELSINKIIN: TÖÖLÖ 1903 YM.

- Sampo 1903
 - Aino 1903
 - Ilmarinen 1903
 - Kullervo 1903 (myöh. Krematoriontie, 1955)
 - Väinölä 1903 (ei rakennettu)
 - Ahti 1916 (Jätkäsaari)
 - Lemminkäinen 1917
 - Väinämöinen 1928 (ent. Jupiter)
 - Kaleva 1928 (Kamppi, ent. Vladimir)
- => Kalevalan kärkikaarti käytetty!**
- => nimistä kaksi siirtyi myöhemmin Käpylään**

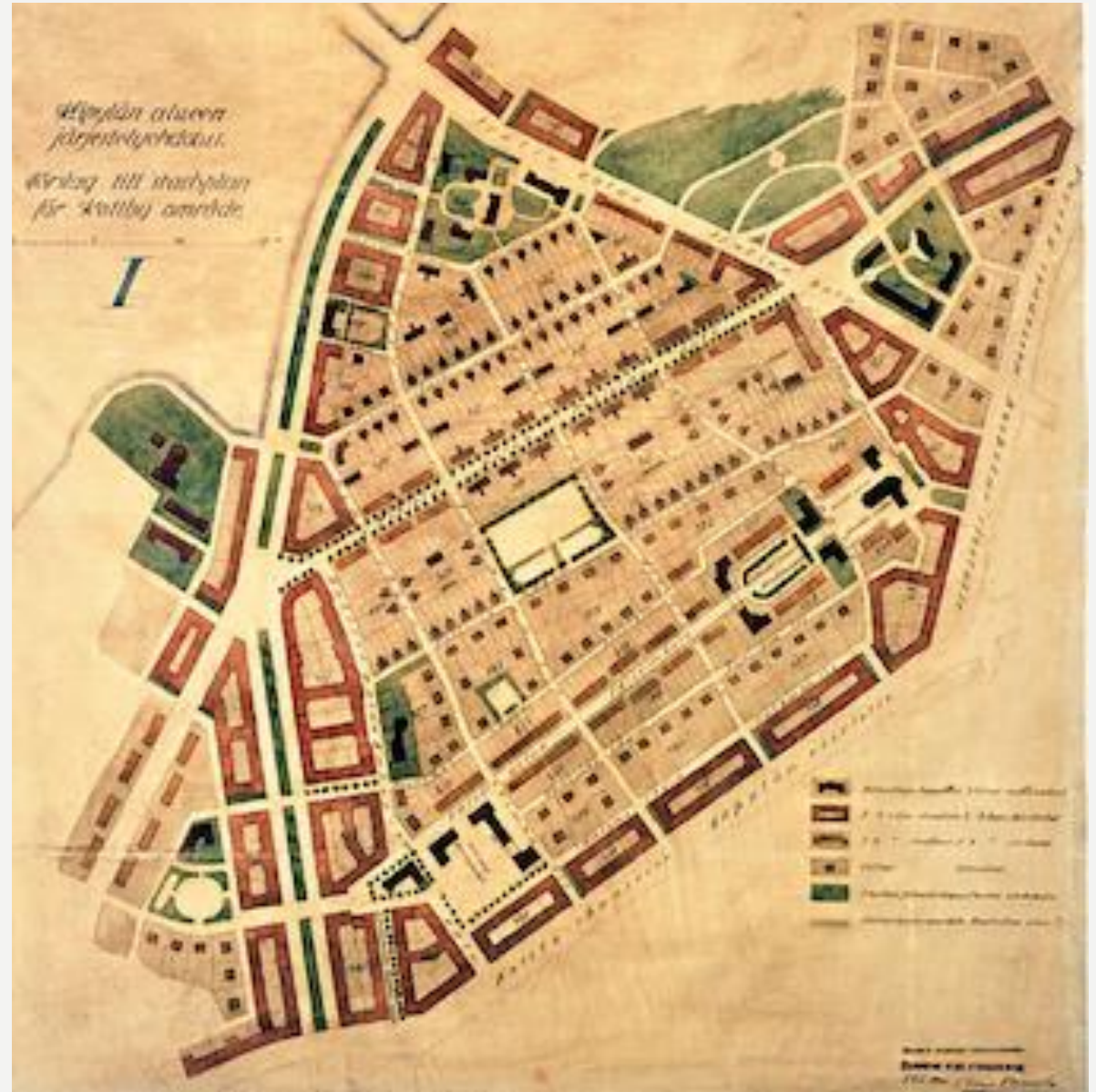


KÄPYLÄN KAAVOITUS

- Alue liitettiin Helsinkiin v. 1906, kuului Gumtäcktin (Kumpulan) kartanon maihin
- Asemakaava-luonnoksia v. 1911, 1912, 1917 (Bertel Jung, Birger Brunila, Otto-livari Meurman)
- Paikannimi Kottby (Käpylä) jo käytössä rautatieseisakkeella ja sen ympärille Helsingin pitäjän (Oulunkylän) puolelle muodostuneella asutuksella (Käpylä-> Vanha-Käpylä ->Metsälä); Kottby yksi Oulunkylän vanhoista maatiloista
- Helsinki päätti vuonna 1919 rakentaa Kottbyn sosiaalista asuntotuotantoa, työväen puutarhaesikaupungin; suunnittelussa yhteistyö asemakaavaosasto (Birger Brunila) sosiaalilautakunta (Akseli Toivonen) sekä tyyppitalon suunnitellut Martti Välikangas
- Käpylän jaotuskaavat 1920 & 1921 sisälsivät nimistön, johon tuli vain pieniä muutoksia
-> mutta kaavat ”elivät” siihen asti, kunnes alue rakennettiin

KÄPYLÄN JAOTUSKAAVA 1920: NIMET

- Pääkadut nimetty, korttelijako kehittyi yhä
- Kaavan eteläosassa jäi toteutumatta:
 - > Kaukontie, Mielikintie, Tuulikintie
- Kaavan pohjoisosassa jäi toteutumatta:
 - > Marjatankuja (nimi Länsi-Käpylään)
- Kaavan itäosan nimistä jäi toteutumatta:
 - > Ilmattarentie (nimi Länsi-Käpylään)
- v. 1921 asemakaava:** korttelijako kehittynyt
 - > uusina nimiä Peltolantie, Käpyläнкуja
 - > Länsi-Käpylän alue kaavoitettu
- v. 1924 asemakaava:** korttelijako kehittynyt
 - > uutena nimenä Tuulikinkuja
 - > Taivaskallion alue kaavoitettu, oma nimiperhe



LÄNSI-KÄPYLÄN KAAVA, 1921/1923



- Länsi-Käpylän pohjoisosan korttelit jäivät rakentamatta
- Louhentien linjattu koko alueen läpi
- > v. 1923 katkaisiin, uusi nimi Keijontie
- Alueen kaavanimistä jäi käyttämättä Sinikankuja
- Pakaantien (Mäkelänkadun) ylittäviä katuja:
- > Turjantie & Tapiolantie (eivät toteutuneet)
- > Peräpohjolantie – Pohjolankatu

Länsi-Käpylän jaotuskaava v. 1923

TUUSULANTIE, 1932-34

- Suora väylä Helsingistä pohjoiseen, Käpylän ja Pakilan halki: Tuomarinkyläntie eli Tuusulantie
- Mäkelänkatu kaarsi junaradan ylittävälle sillalle, tarkoitus jatkaa radanvartta
- Vuorelankatu (myöh. Panuntie), toinen yhteys rautatiesillalle ja Tuusulantielle, rakennettiin pula-ajan ns. varatyönä
- Myöhemmin uusi Tuusulanväylä 1965-67 suoristi radannylitykseen liittyvän mutkan

Helsingin kartta v. 1934

KÄPYLÄN ASEMAKAAVA, 1930-LUKU



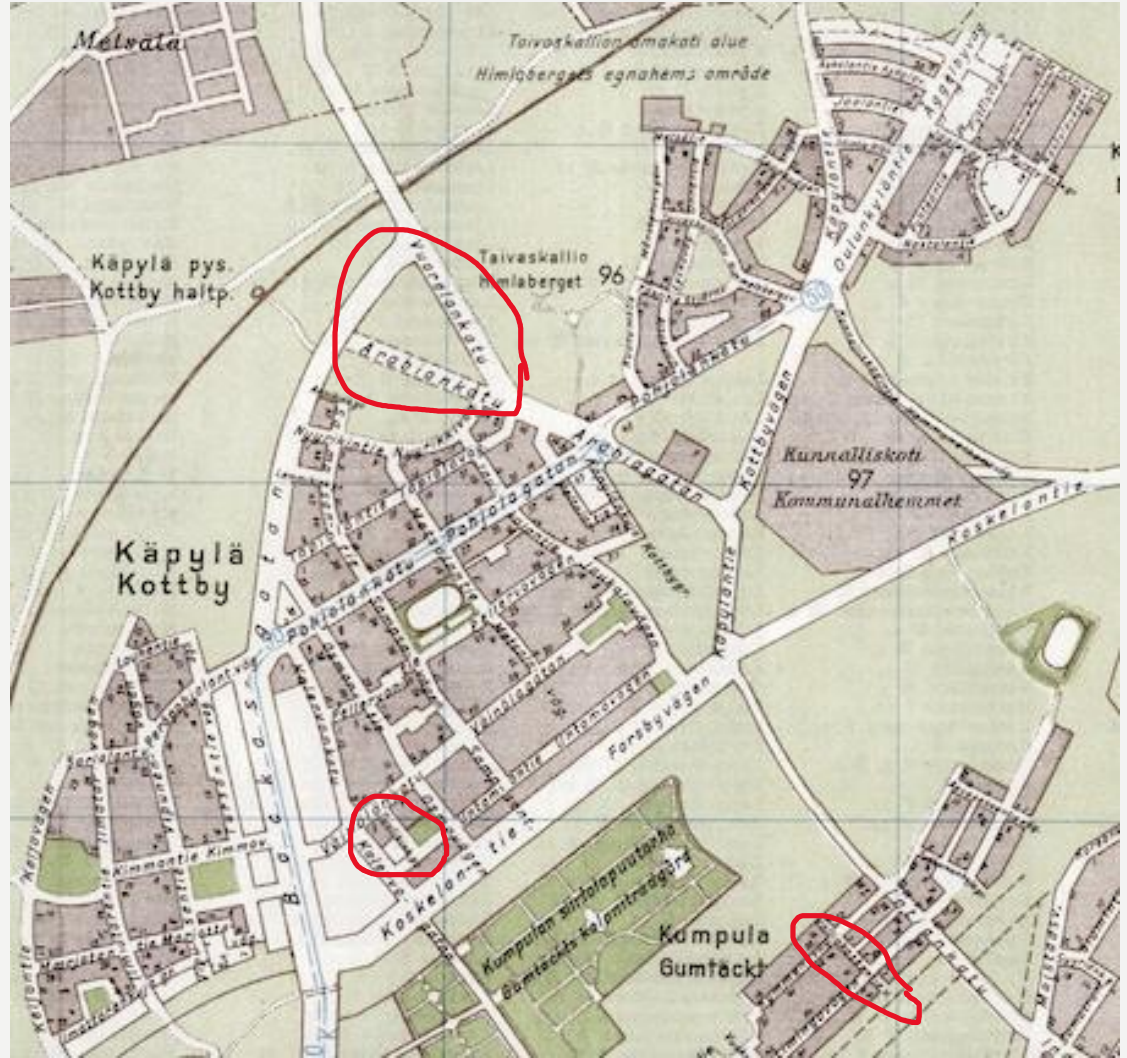
- Kaava kehittynyt itäosissa:
 - > **Vuorelankatu** (myöh. Panuntie)
 - > **Panuntie** (myöh. Sinikankuja, ei toteutunut)
 - > **Sinikankuja**, ei toteutunut
- Paloaseman alueen nimistö johdettu ympäröivistä kadunnimistä (Kuutamotie, Onnentie, Pellervonkuja), ei toteutunut
- **Vallinkoskentie** (Koskelantien ylittävä ”kauneusvirhe” Käpylän nimistössä)
- **Kalervonkuja** (ei rakennettu)
- Taivaskallion alue laajeni Käpyläntielle

Käpylän asemakaava 1936

ALUELIITOS JA NIMISTÖNTARKISTUS: KÄPYLÄÄN KALEVALA-NIMISTÖ

- Pysyvän kadunnimikomitean asettaminen
- Nimistöntarkistus 1949 (voimaan 1954)
 - > Arabiankatu -> **Kullervonkatu**
 - > Vuorelankatu -> **Panuntie**
- Kansakoulutalon laajennus (1950):
 - > Tuulikinkuja katosi!
- Ammattikoulun rakentaminen (1968)
 - > kaavasta poistui Sinikankatu & -kuja

Helsingin kartta v. 1940



KÄPYLÄN NIMISTÖN VAALIMINEN

- Puistojen ja viheralueiden nimeäminen 1956: mm. Akseli Toivosen kenttä
- Tuusulanväylän rakentaminen 1965–67:
 - > Käpylän asemalle kaartava tie syrjäytyi, nimenmuutos: Mäkelänkatu -> Osmontie (jatke)
 - > aloite Peräpohjolan tien ruotsinnoksesta -> nimenmuutos: Vaakalinnuntie 1967
- Myöhempiä muistonimiä: Pekka Jokipaltion tie (1983), Otto-livari Meurmanin puisto (1990)

PUU-KÄPYLÄN NIMET & ”KALEVALA” TAI ”MUINAISSUOMALAISUUS”

• PUU-KÄPYLÄ

- Väinölä, Sampsa, Pellervo, Osmo
- Metsola, Tapiola, Nyyrikki, Tuulikki
- Pohjola, Joukola, Annikki
- Untamo, Kalervo, Kullervo
- Kalevala-henkisiä erisnimiä:
 - > Lemmikki
 - > Sinikka (J. H. Erkkö: *Aino* 1893)
 - > Panu (Juhani Aho: *Panu* 1897)
- alueen nimistöstä ja maastonmuodosta johdettu: Peltola, Vuorela

• LÄNSI-KÄPYLÄ

- Kalevalan ”hirviö-galleria”:
 - > Ilmatar, Vipunen, Turso, Louhi, Kimmo
- pohjoiset asuinpaikat: Sariola, Turja
- Marjatta
- Muinaissuomalaisia aiheita:
 - > Rauni (Ukko-jumalan puoliso)
 - > keijo (miespuolinen haltia, E.A. Tunkelo)
 - > vaakalintu (kotka, myyttinen noitalintu)
- alueen nimistöstä johdettu: Peräpohjola

KÄPYLÄN KADONNEITA KAAVANIMIÄ

- Kaukonkatu, Mielikintie, Tuulikintie, Tuulikinkuja, Sinikankuja, Sinikantie, Kalervonkuja ja Pohjolanpuisto (nyk. Otto-livari Meurmanin puisto)
 - Mielikintie on sittemmin nimetty Helsingin Puistolaan, Tuulikintie ja Kaukonkuja Vantaalle
- ⇒ jos Käpylään tulee uusia nimettäviä kohteita, **Sinikka** olisi luonteva nimiaihe
- ⇒ muista mahdollisista Kalevala-nimistä Käpylässä ei käytetty: Kylli/kki (Vantaalla on), **Tellervo**